

Rapport fra forprosjekt om digitalisering av Norsk folkemинnesamling

1.	Oppsummering.....	3
1.1	Anbefalinger	3
1.1.1	Skalering av prosjekt	3
1.1.2	Teknisk løsning	4
1.1.3	Formidlingsperspektiv	4
1.1.4	Forsknings- og undervisningsperspektiv	4
1.1.5	Kompetanse.....	5
1.1.6	Analog samling	5
1.1.7	Synlighet	5
1.1.8	Veien til finansieringssøknad.....	6
1.1.9	Norgeshistorie.no	6
1.1.10	Pilot.....	6
1.1.11	Problemstillinger for instituttet.....	7
1.1.12	Forvaltningsfase	7
1.1.13	Budsjettestimater.....	7
1.2	Budsjett pilot	8
1.3	Budsjett trolldom	8
1.3.1	Beskrivelse	8
1.3.2	Alternativ A: Prioritere svarte bøker	9
1.3.3	Alternativ B: Prioritere trolldomsprosesser	9
1.3.4	Alternativ C: Prioritere trolldomssagn.....	10
1.4	Budsjett minneoppgaver	10
2.	Om forprosjektet.....	11
2.1	Satsingsmiljø for formidling.....	11
2.2	Prosjektorganisering.....	11
2.3	Mandat	11
2.4	Overordnede beslutninger i forprosjektet	12
3.	Opphavsrett.....	12
4.	Kartlegging av arkivinnhold	12

5.	Bruerkartlegging	13
5.1	Mål og målgrupper	13
5.2	Funn og anbefalinger.....	13
5.2.1	Generelt.....	13
5.2.2	Anbefalinger om materialkategorier som bør prioriteres.....	14
5.2.3	Anbefalinger om målgruppene	15
5.2.4	Anbefalinger om finansiering og samarbeid	16
6.	Kartlegging av forskerbehov.....	17
7.	Framtidsrettet infrastruktur for digital formidling av humaniora.....	17
8.	Utredning av to prosjekter: Minneoppgavene vs. Trolldomsarkivet	18
8.1	Formidlingstjeneste med livshistorier	18
8.1.1	Om materialet	18
8.1.2	Oppsummering av prosjektforslag	19
8.1.3	Minimumskrav til brukerkvalitet i en digital formidlingstjeneste	20
8.1.4	Argumenter for å digitalisere livshistorier	20
8.1.5	Utfordringer.....	21
8.1.6	Alternative ambisjonsnivåer.....	21
8.1.7	Prosjektforslag.....	22
8.1.8	Publisere øvrig analogt materiale.....	24
8.2	Formidlingstjeneste med trolldomsmateriale.....	24
8.2.1	Om materialet	24
8.2.2	Oppsummering av prosjektforslag	25
8.2.3	Minimumskrav til brukerkvalitet i en digital formidlingstjeneste	26
8.2.4	Argumenter for å digitalisere trolldomsarkivet.....	26
8.2.5	Utfordringer.....	26
8.2.6	Alternative ambisjonsnivåer.....	27
8.2.7	Prosjektforslag.....	27
8.3	Sammenligning av de to prosjektene	30
8.3.1	Fellestrekk	30
8.3.2	Spesielt for prosjektforslag om minneoppgavene	30
8.3.3	Spesielt for prosjektforslag om trolldomsarkivet.....	30
8.4	Organisering av hovedprosjekt	31
8.5	Ressursbehov i forvaltningsfase	31
9.	Pilot: digital tjeneste for livshistorier eller trolldom	32

9.1	Beskrivelse av pilotprosjekt.....	32
9.1.1	Generelt.....	32
9.1.2	Pilotprosjekt om livshistorier	32
9.1.3	Pilotprosjekt om trolldom	33
9.2	Roller og oppgaver i pilotprosjekt	33
9.3	Organisering av pilotprosjekt	33
9.4	Kostnader av pilotprosjekt	33
	Vedlegg.....	33

1. Oppsummering

1.1 Anbefalinger

I 2015 har Institutt for kulturstudier og orientalsk språk (IKOS) i samarbeid med HFs kommunikasjonsseksjon og USIT gjennomført et forprosjekt om digitalisering av Norsk Folkeminneresamling (NFS). Bakgrunnen var et ønske ved IKOS og i fagmiljøet på kulturhistorie om å utvikle samlingen fra fysisk til digitalt format, modernisere teknisk løsning for de delene av samlingen som ble digitalisert for noen år tilbake, og legge forholdene til rette for formidling av og forskning på materialet i samlingen. Fra 2013 har NFS vært utpekt som satsingsmiljø for formidling ved HF, og et vesentlig premiss for forprosjektet har vært å utvikle en digital løsning som bidrar til å realisere fakultetets mål om digital formidling rettet mot skole og andre målgrupper. Forprosjektet har sett på muligheter for å gjøre NFS tilgjengelig i en ny digital løsning, og legger fram forslag til organisering, teknisk løsning, innholdsmessige valg og tentativt budsjett.

For å realisere prosjektet anbefaler forprosjektet at instituttet utreder og tar stilling til flere tilstøtende problemstillinger som ikke ligger innenfor forprosjektgruppens mandat, bl.a. samlingens betydning for forskning og undervisning ved instituttet og videre forvaltning av den fysiske samlingen.

1.1.1 Skalering av prosjekt

NFS inneholder en rekke ulike delsamlinger. Et digitaliseringsprosjekt for hele samlingen blir svært ressurs- og kostnadskrevende, og frarådes av Netlife Research AS, som har kartlagt brukerpotensialet for materialet i samlingen, hos målgrupper som er prioritert av fagmiljøet og instituttledelsen. Forprosjektet anbefaler derfor å legge digitaliseringsprosjektet på et nøkternt nivå og digitalisere delsamlingene suksessivt. Flere suksessive prosjekter framfor et stort, kostnadskrevende og langvarig, gir dessuten mulighet for å teste løsninger ut fra potensielt ulike brukerbehov i de forskjellige delsamlingene, justere retning og tilpasse løsningene underveis.

Prosjekteier (IKOS) bør prioritere hvilken delsamling innenfor NFS det er ønskelig å videreutvikle først, i samråd med kulturhistoriemiljøet ved instituttet. Forprosjektet har utredet og skissert to mulige prosjektforslag, for hhv. trolldomsarkivet og minneoppgavene.

Gruppen anbefaler videre at det første hovedprosjektet konsentreres om materiale som allerede i dag foreligger i et digitalt format. For minneoppgavene betyr det at livshistorier som hittil ikke er digitalisert, ikke er inkludert i forslaget. For trolldoms materialet betyr det at analogt materiale som

foreligger i det fysiske arkivet og som har relevans for trolldomsarkivet, ikke er inkludert i prosjektforslaget.

Det digitale trolldomsarkivet består i dag av tre databaser. Hvis instituttet prioriterer et prosjekt for trolldomsarkivet bør alt innholdet i de tre databasene konverteres inn i ny løsning. Fordi trolldomsarkivet krever transkripsjon av materialet for å dekke grunnleggende formidlingskrav og gjøre innholdet fullt søkbart på nett, anbefaler forprosjektet imidlertid å prioritere å transkribere én av de tre delsamlingene i et første hovedprosjekt. Det er også økonomiske grunner til å prioritere en av trolldomssamlingene om gangen. Transkripsjonskravet gjør også trolldomsarkivet til et dyrere digitaliseringsprosjekt enn minneoppgavene.

Uavhengig av om IKOS velger et prosjekt for minneoppgavene eller en av de tre delsamlingene i trolldomsarkivet, bør materialet konverteres inn i en løsning med et såkalt åpent programgrensesnitt (API), og bearbeides redaksjonelt for å tilrettelegges for hovedmålgruppene. Et åpent API innebærer at det blir mulig å utveksle data fra samlingen med andre aktører på kulturfeltet som forvalter relatert materiale, og vice versa. Det betyr f.eks. at lokalhistoriewiki kan hente bilder fra NFS til sine nettsider gjennom metadata i et digitalt NFS-arkiv. Både NFR og Kulturrådet har tildelt midler til metadataprojekter de senere årene, hvor ulike institusjoner samarbeider om å tilrettelegge materiale for åpen utveksling.

Redaksjonell bearbeiding av materialet omfatter tilrettelegging med lenker f.eks. til ordforklaringer i Store norske leksikon (SNL) og kilder i bokhylla.no, slik norgeshistorie.no også gjør, og som sikrer tilbakelenking til NFS fra artikler knyttet til kulturhistorie på snl.no. Videre bør det omfatte introduksjonsartikler til innholdskategorier i delsamlingen og til sentrale temaer.

1.1.2 Teknisk løsning

UiOs publiseringsløsning, Vortex, bør benyttes til publisering av materialet i Norsk folkeminnesamling. Vortex sikrer et åpent API, og videre drift av den digitale løsningen blir ivaretatt gjennom løpende utvikling av Vortex som publiseringsløsning, hvor ny funksjonalitet skaleres (tas i bruk) til alt innhold som er publisert i Vortex. Utvikling av konsept og interaksjonsdesign vil USIT stå for. Design og brukertesting gjennomføres med bistand fra eksterne konsulenter, i nært samarbeid med USIT.

Vortex-løsningen for NFS skal tilby fritekstsøk på tvers av hele materialet, i den enkelte samling, og i spesifikke deler av samlingen.

1.1.3 Formidlingsperspektiv

Konseptet en digital formidlingsløsning bør utformes og tilrettelegges for bruk av eksterne målgrupper, bl.a. lærere og elever i videregående skoler. Netlifes kartlegging slår fast at begge prosjektoalternativer møter kompetansemål på videregående nivå i skolen, og spesielt er minneoppgavene relevante for bruk i skolen.

1.1.4 Forsknings- og undervisningsperspektiv

Et ambisiøst formidlingsprosjekt som digitalisering av NFS må være forankret i faglige interesser i kulturhistoriemiljøet. Et digitalt NFS må forvaltes og videreutvikles med en lang tidshorison, for å forsvare ressursinnsatsen et slikt prosjekt fordrer. På samme måte som i norgeshistorie.no, er det også nødvendig at tjenesten forvaltes av en permanent fagredaktør tilsatt ved instituttet. Forprosjektgruppen vurderer at begge prosjektoalternativene vil ha relevans for undervisning i

kulturhistorie, også gjennom mulighetene for produksjon av artikler til formidlingstjenesten. Valg av prosjektalternativ bør derfor vurderes i en vurdering av

- a) Forskningsinteresser blant ansatte og øvrige fagmiljøer¹
- b) Hvordan de ulike alternativene kan bidra til oppmerksomhet som kan understøtte finansiering for digitalisering av neste delsamling
- c) Potensialet for effekt på rekruttering av nye studenter til kulturhistorie

1.1.5 Kompetanse

Forprosjektgruppen understreker behovet for nettfaglig kompetanse i rollen som fagredaktør. Relevante oppgaver omfatter f.eks. publisering i Vortex, tilrettelegge tekst for søkeoptimalisering² og arbeid med Google Analytics for å måle og analysere bruken av løsningen. I tillegg er prosjektkompetanse og kulturhistoriefaglig fordykning vesentlig for denne rollen.

Prosjektforslaget omfatter tentative budsjetter der førsteamanuensis i lønnstrinn 73 er estimert for fagredaktørrollen, men førstekompetanse kan vurderes, gitt at aktuell kandidat oppfyller krav mht. nettfaglig, prosjektfaglig og kulturhistoriefaglig kompetanse.

1.1.6 Analog samling

Prosjektgruppen anbefaler at digitalisering igangsettes mens samlingene er ved IKOS. Parallelt kan det settes i gang en utredning av mulige avtagere, f.eks. Nasjonalbiblioteket. Da bør HF ved IKOS sette premisser for digitaliseringen, avtale fysisk tilgang til samlingen, samt eie den digitale løsningen. Man må også avklare juridiske konsekvenser, ettersom NFS er en testamentarisk gave til UiO.

1.1.7 Synlighet

Forprosjektgruppen anbefaler at IKOS legger til rette for å gjøre samlingen bedre synlig, i tråd med tiltak for NFS i HF's årsplan for 2016. Netlife anbefaler særlig å tilrettelegge for økt synlighet i snl.no, Wikipedia og Lokalhistoriewiki, gjennom lenker til Norsk folkeminnesamlings eksisterende nettsider. Dette er nett-tjenester med mange brukere, og snl.no og Wikipedia er mye brukt som kilder av skoleelever. Slike tiltak kan gjennomføres uten betydelige omkostninger:

- Fagmiljøet planlegger allerede produksjon av studentskrevne tekster til snl.no, Wikipedia og Lokalhistoriewiki i undervisningen for våren og høsten 2016
- Fagansvarlig for kulturhistorie i SNL er en stipendiat på IKOS som ikke har kapasitet til å følge opp framover. Kulturhistoriemiljøet bør samarbeide med SNL om å få en ny og kvalifisert fagansvarlig som kan ivareta koblingen til Norsk folkeminnesamling. Vedkommende vil motta honorar fra SNL.
- Instituttet kan engasjere en «hus-wikipedianer» for en kortere periode. Dette er en person som skriver artikler til Wikipedia. Wikipedianeren vil trenge en kontaktperson i fagmiljøet som bl.a. kan sette vedkommende i kontakt med aktuelle fagansatte, avhengig av hva hus-wikipedianeren skriver om. Institusjoner som Nasjonalbiblioteket, Riksarkivet og Riksantikvaren har engasjert huswikipedianere i alt fra 3 mnd - 9 mnd. Wikimedia Norge har hjulpet til med å finne frem til wikipedianere (en som har bidratt mye med både tekst og

¹ Eksempelvis undervises det i trolldomsprosesser på historie, og en medieaviter på IMK brukte nylig minneoppgavene som kilde i et bokprosjekt.

² Tilrettelegge tekst for å oppnå synlighet og økt trafikk fra søkemotorer som Google.

teknisk utvikling på Wikipedia) som har søkt på stillingene. Huswikipedianerne har vært engasjert og lønnet av institusjonene de har jobbet i, og jobbet selvstendig i institusjonene. De har sett på samlingene sammen med fagansvarlige og vurdert hvilke deler av samlingene som det kunne være lurt å dele på Wikipedia og hatt kursing av ansatte. De har ikke minst vært et bindeledd mellom fagmiljø på institusjonene og det frivillige miljøet av bidragsytere på Wikipedia. Derfor har man fått koblet inn innsats til mange frivillige bidragsytere også.³

1.1.8 Veien til finansieringssøknad

Forprosjektet har ikke hatt mandat til å arbeide med å innhente ekstern finansiering til et formidlingsprosjekt, og finansiering blir derfor en oppgave ved instituttet. Det vil bli behov for bistand fra forskningsrådgiver, og fakultetets kommunikasjonsseksjon kan rådgi når det gjelder formidlingskomponenten i søknader.

Avhengig av fagmiljøets og instituttets prioriteringer og faglige forankring av et digitaliseringsprosjekt, vil det være ulike mulige strategier for finansiering. For et formidlingsprosjekt rettet mot spesifikke målgrupper som f.eks. skoleelever, vil Sparebankstiftelsene og Fritt Ord være relevante finansiører. Utviklingen av et digitalt arkiv kan også vinkles mer mot forskning, f.eks. gjennom et metadataprojekt sammen med andre aktører på kulturfeltet. Da vil NFR og Kulturrådet være mer relevante. Det vil også gå an å kombinere et formidlingsvinklet prosjekt med konkrete forskningsprosjekter knyttet til innhold i trolldomsarkivet eller minneoppgavene, og legge opp til en mer differensiert finansieringsstrategi.

1.1.9 Norgeshistorie.no

Nettstedet Norgeshistorie.no ble lansert desember 2015. Norgeshistorie.no er et formidlingsprosjekt som også har lærere og elever i videregående skole som målgruppe. Nettstedet har så langt vist seg å være et svært vellykket formidlingsprosjekt. Samarbeidmuligheter mot Norgeshistorie.no bør derfor vurderes.

1.1.10 Pilot

Forprosjektgruppen anbefaler at IKOS gjennomfører et teknisk «proof of concept» pilotprosjekt i 2016. Et slikt pilotprosjekt innebærer å

- utvikle den tekniske løsningen for et digitalt arkiv, for å verifisere at den understøtter behovene som er skissert i forprosjektet,
- konvertere innholdet i trolldomsarkivet eller minneoppgavene over i ny løsning.

Gitt tid til nødvendige prosesser på IKOS før beslutning om et eventuelt hovedprosjekt, og til å innhente ekstern finansiering, vil pilotprosjektet sikre kontinuitet og kunnskapsoverføring fra forprosjektet.

Piloten omfatter ikke betydelig faglig/redaksjonell innsats for å utforme den nye tjenesten etter et formidlingsformat.

Kostnaden av et pilotprosjekt er hovedsakelig teknisk utvikling ved USIT (kr 150 000). Piloten vil også fordre prosjektledelse, fra HFs kommunikasjonsseksjon, og en faglig ressurs fra IKOS, som kvalitetssikrer materialet og bistår i utvikling av konseptet for ny løsning.

³ Innspill fra Astrid Carlsen, daglig leder ved Wikimedia Norge.

Leveransen fra pilotprosjektet vil være en ny digital løsning i Vortex som kan settes i drift. Velger instituttet minneoppgavene i pilotprosjektet, vil leveransen dessuten omfatte en betydelig utvidelse av digitalarkivet. En ambisjon vil være å gjøre minneoppgaver tilgjengelig som tidligere har vært klargjort for publisering, og som derfor foreligger i et elektronisk format, men som ikke har blitt publisert i dagens database. Dette forutsetter for øvrig at de publiseringsklare minneoppgavene kan konverteres maskinelt inn i den nye tekniske løsningen i Vortex.

1.1.11 Problemstillinger for instituttet

Forprosjektgruppen anbefaler at IKOS vurderer gjennomføring av et pilotprosjekt i 2016. For å sikre kontinuitet og kunnskapsoverføring fra forprosjektet anbefaler forprosjektgruppen IKOS å ta stilling til et ev. pilotprosjekt i løpet av første kvartal i 2016. I tillegg anbefaler forprosjektgruppen at IKOS vurderer hensiktsmessig stillingskategori for fagredaktørrollen ved igangsetting av et prosjekt.

Forprosjektgruppen anbefaler at instituttet vurderer følgende tiltak som går utover forprosjektets mandat, men som har betydning for realisering av et digitalt formidlingsprosjekt:

- Utrede framtiden for det fysiske arkivet; om det skal beholdes ved IKOS, og i så fall hva slags kompetanse og kostnader det vil forde. Samlinger er ikke finansiert gjennom basisfinansieringen, og samlingsforvaltning er en utfordring flere institutter ved HF har arbeidet med, og vurdert på ulike måter ut fra de enkelte samlingenes relevans for forskning og undervisning.
- Vurdere hvilket delprosjekt som er mest relevant for fagmiljøet og instituttet å starte med: trolldomsarkivet eller minneoppgavene.
- Vurdere egnet finansieringsstrategi dersom instituttet beslutter å gjennomføre et digitalt formidlingsprosjekt basert på Norsk folkeminnesamling, basert på interesser og planer i fagmiljøet
- Tiltak for å gjøre NFS bedre kjent og synlig blant prioriterte målgrupper

Dette er tiltak det vil være hensiktsmessig å igangsette tidlig i 2016 dersom IKOS vurderer dem som relevante. Følgende vurderinger er derimot aktuelle noe senere:

- Ta stilling til hvor lenge den eksisterende databaseløsningen skal være tilgjengelig på nett, og hvordan det digitaliserte materialet som ligger i det bør håndteres.
- Lage en plan og prioritering for suksessive digitaliseringsprosjekter.

1.1.12 Forvaltningsfase

Forprosjektet anbefaler at det i en senere forvaltningsfase beregnes en permanent 100 % stilling som fagredaktør. Instituttet bør vurdere aktuell stillingskategori. I budsjettene for de ulike prosjektforslagene, er førsteamanuensisstillinger estimert.

I tillegg foreslår forprosjektet å beregne en fagkonsulent i 100 % stilling, med henblikk på ressursbehov tilknyttet påfølgende utviklingsprosjekter.

1.1.13 Budsjettestimater

Prosjektforlaget omfatter budsjettestimater som må anses som tentative. Endelig budsjett vil bl.a. avhenge av instituttets beslutninger om ambisjonsnivå, ettersom prosjektene er skalerbare. Tidsrom

for gjennomføring av prosjektet vil også ha innflytelse på kostnadene, og prosjektene kan gjennomføres på kortere eller lengre tid enn skissert. I tillegg vil instituttets valg av stillingskategori og lønnstrinn for de ulike prosjekttrollene være avgjørende, og det er sannsynlig at enkelte roller kan vurderes lavere lønnsmessig enn skissert i budsjettestimaterne. F.eks. er prosjektkonsulentstillinger tilknyttet et prosjekt om livshistorier (se punkt 1.4) estimert med lønnstrinn 48, men oppgavene i dette prosjektet varierer mht. grad av kompleksitet, og prosjektkonsulentstillingene vil derfor kunne differensieres. Det er også mulig å vurdere lavere stillingskategori og lønnstrinn for rollen som fagredaktør i et hovedprosjekt, som i budsjettene er estimert med lønnstrinn 73.

1.2 Budsjett pilot

Kostnad av pilotprosjektet omfatter hovedsakelig teknisk utvikling ved USIT á kr 150 000. I tillegg kommer egeninnsats fra instituttet og fakultetet.

Prosjektperiode: 12 mnd	
Ressurser	Kostnader
Stillinger	
Fagredaktør, (50 % stilling)	429 880
Prosjektleder HF (50 % stilling, ltr 63-70)	389 906
Sum Stillinger	819 786
Utvikling og drift	
Teknisk utvikling – USIT	150 000
Server	10 400
Reiser og møter	25 000
Sum Utvikling og drift	185 400
SUM TOTALT	1 005 186

1.3 Budsjett trolldom

1.3.1 Beskrivelse

Det digitale trolldomsarkivet består i dag av tre databaser. Fordi trolldomsarkivet fordrer omfattende ressurser til å transkribere innholdet for å gjøre det fullt søkbart, anbefaler forprosjektet i første rekke å prioritere å transkribere én av de tre delsamlingene under gjennomføring av et første hovedprosjekt. Denne oppsummeringen av budsjettet for trolldomsarkivet presenterer derfor estimerte kostnader for tre ulike alternativer, der det er tenkt at alt materialet konverteres i en ny løsning, men der kun én av de tre delsamlingene gjøres fullt søkbar. Totalkostnaden vil da avhenge av hvilken delsamling man velger å prioritere. Se for øvrig vedlegg 6, budsjett for trolldomsprosjektet.

1.3.2 Alternativ A: Prioritere svartebøker

Prosjektperiode: 24 mnd	
Ressurser	Kostnader
Egeninnsats IKOS og HF	
Fagredaktør ⁴ , (100 % stilling, ltr 73), inkl. overhead ⁵	2 606 625
Prosjektleder HF (50 % stilling, ltr 63-70), inkl. overhead	1 182 120
HF's kommunikasjonsseksjon (15 % siste halvår, ca ltr 63) , inkl. overhead	82 176
Sum Egeninnsats IKOS og HF	3 870 921
Finansieringsbehov	
Prosjekt konsulenter Svartebøker ⁶ inkl. overhead	3 340 479
Teknisk utvikling, konvertering av 3 trolldomsdatabaser, brukertester, server, reiser og møter, lansering.	726 500
Sum Finansieringsbehov	4 066 979
SUM	7 937 901

1.3.3 Alternativ B: Prioritere trolldomsprosesser

Prosjektperiode: 24 mnd	
Ressurser	Kostnader
Egeninnsats IKOS og HF	
Fagredaktør, (100 % stilling, ltr 73), inkl. overhead	2 606 625
Prosjektleder HF (50 % stilling, ltr 63-70), inkl. overhead	1 182 120
HF's kommunikasjonsseksjon (15 % siste halvår, ca ltr 63) , inkl. overhead	82 176
Sum Egeninnsats IKOS og HF	3 870 921

⁴ Instituttet vurderer stillingskategori. I budsjettene for de ulike prosjektforslagene, er kostnad for fagredaktør estimert etter lønnstrinn for førsteamanuensis (her: ltr. 73). Førstekompetanse kan vurderes.

⁵ Overhead beregnes for prosjekter med ekstern finansiering.

⁶ 3 årsverk ltr. 60, 4 mnd.verk ltr. 48. Mulighet for lavere lønnstrinn.

Finansieringsbehov	
Prosjektkonsulenter Trolldomsprosesser ⁷	7 613 554
Teknisk utvikling, konvertering av 3 trolldomsdatabaser, brukertester, server, reiser og møter, lansering.	726 500
Sum Finansieringsbehov	8 340 054
SUM	12 210 975

1.3.4 Alternativ C: Prioritere trolldomssagn

Prosjektperiode: 24 mnd	
Ressurser	Kostnader
Egeninnsats IKOS og HF	
Fagredaktør, (100 % stilling, ltr 73), inkl. overhead	2 606 625
Prosjektleder HF (50 % stilling, ltr 63-70), inkl. overhead	1 182 120
HF's kommunikasjonsseksjon (15 % siste halvår, ca ltr 63), inkl. overhead	82 176
Sum Egeninnsats IKOS og HF	3 870 921
Finansieringsbehov	
Prosjektkonsulenter Trolldomssagn ⁸	1 713 985
Teknisk utvikling, konvertering av 3 trolldomsdatabaser, brukertester, server, reiser og møter, lansering.	726 500
Sum Finansieringsbehov	2 440 485
SUM	6 311 406

1.4 Budsjett minneoppgaver

Se vedlegg 5, Budsjett NFS Livshistorier.

Prosjektperiode: 24 mnd	
Ressurser	Kostnader
Egeninnsats IKOS og HF	
Fagredaktør ⁹ , (100 % stilling, ltr 73), inkl. overhead	2 606 625
Prosjektleder HF (50 % stilling, ltr 63-70), inkl. overhead	1 182 120
HF's kommunikasjonsseksjon (15 % siste halvår, ca ltr 63), inkl OH	82 176

⁷ 6,5 årsverk ltr. 60. 14 mnd.verk ltr. 48.

⁸ 1 årsverk ltr. 60. 10 mnd.verk ltr. 48.

⁹ Instituttet vurderer stillingskategori. I budsjettene for de ulike prosjektforslagene, er kostnad for fagredaktør estimert etter lønnstrinn for førstemanuensis (her: ltr. 73).

Sum Egeninnsats IKOS og HF	3 870 921
Prosjektkonsulenter ltr. 48	1 666 689
Teknisk utvikling, brukertester, server, reiser og møter, lansering.	726 500
Sum Finansieringsbehov	2 393 189
SUM	6 264 109

2. Om forprosjektet

2.1 Satsingsmiljø for formidling

NFS ble i 2013 valgt ut som ett av tre satsingsområder for formidling ved Det humanistiske fakultet, og er i tillegg et viktig prosjekt innenfor fakultetets satsing på digitala humaniora. Kulturhistorie er identifisert som ett av HFs særlige sterke forskningsområder, og er faglig prioritert i perioden fra 2015 til og med 2018. Satsning på NFS inngår i tiltaksplaner for Faggruppen kulturhistorie og museologi ved IKOS, som en viktig del av både forskning og undervisning.

2.2 Prosjektorganisering

- Prosjekteier:
 - Bjørn Olav Utvik, instituttleder ved IKOS
 - Ragnhild Rebne, administrativ leder ved IKOS
- Prosjektleder: Kjersti Drøsdal Vikøren, digital rådgiver ved HFs kommunikasjonsseksjon
- Fagansvarlig: Line Esborg, førsteamanuensis ved IKOS
- Prosjektgruppe:
 - Olga Djordjilovic, forskningsrådgiver ved IKOS
 - Helge A. Falkenberg-Arell, Seniorrådgiver - Underavdeling for virksomhetstjenester, USIT
 - Helene Wilberg, seksjonssjef HFs kommunikasjonsseksjon
 - Line Esborg
 - Kjersti Drøsdal Vikøren

2.3 Mandat

Forprosjektet skulle gjennomføre en grovkartlegging av det eksisterende arkivet, for å oppnå økt kunnskap om arkivets innhold og omfang. Forprosjektet skulle videre identifisere og prioritere målgrupper for en ny digital løsning, og identifisere brukerbehov gjennom å gjennomføre brukerintervjuer med de prioriterte målgruppene. På grunnlag av behov identifisert gjennom hhv. kartlegging av arkivet og kartlegging av målgrupper, skulle forprosjektet levere anbefalinger om valg av teknologialternativ for en ny digital løsning og minimumskrav til funksjonalitet. Forprosjektet skulle videre levere et forslag til rammeverk for et hovedprosjekt som inkluderte estimater for kostnader tilknyttet ressurser og aktiviteter i hovedprosjektet.

Se vedlegg 1, prosjektmandat versjon 0.6.

2.4 Overordnede beslutninger i forprosjektet

Forprosjektet skulle gjennomgå og kartlegge det fysiske arkivet for å få oversikt over omfang og formater. Grunnet betydelig usikkerhet innledningsvis rundt innholdet i det fysiske arkivet, ble det nødvendig å utvide kartleggingsarbeidet underveis.

Deler av NFS er tilgjengeliggjort i databaser utviklet av EDD (*Trolldom i Norge* og *Livshistorier*) og DMLF (*Eventyr og sagn*). Forprosjektet besluttet å utrede opphavsrett til eksisterende digitalarkiv, med bistand fra jurist Märtha Felton ved USIT.

Forprosjektet skulle gjennomføre en kartlegging av brukerbehov. Det ble besluttet at brukerkartlegging skulle gjennomføres etter at mesteparten av kartleggingen av det fysiske arkivet var gjennomført, for å sikre tilstrekkelig kunnskap om mulige materialkategorier i en ny digital løsning.

Anbefalinger fra brukerkartleggingen om å rendyrke det unike, dvs. innhold som ikke er tilgjengelig andre steder på nettet, og prioritere blant delsamlingene, medførte at forprosjektet besluttet å satse spesielt på én delsamling i et tiltenkt hovedprosjekt. Dette medførte videre en beslutning om å bruke ekstra tid til å utrede to mulige hovedprosjekter i mer detalj, hhv minneoppgavene og trolldomsarkivet.

3. Opphavsrett

Opphavsrett tilknyttet eksisterende digitalarkiv ble utredet for hhv. faglig innhold og digitalt verktøy.

Rapporten fra jurist Märtha Felton sier følgende om rettigheter tilknyttet det sammenstilte innholdet i databasene:

En bok, eller annen form for sammenstilling, med samlede folkeeventyr, sagn og myter nyter et selvstendig vern. Her er det altså ikke eventyrene i seg selv om nyter vern men denne konkrete sammenstillingen. I Henhold til bestemmelsen i lovens § 5 er den som har foretatt sammenstillingen opphavsmann til dette nye verket med alle de rettigheter det innebærer.

Rapporten sier videre følgende om rettigheter tilknyttet digitalt verktøy:

Imidlertid inneholder åndsverksloven en bestemmelse³ som innebærer at rettighetene til et datamaskinprogram, som er skapt (altså laget) for en arbeidsgiver i et arbeidsforhold går over til arbeidsgiver – dersom ikke annet er uttrykkelig avtalt¹⁰. Det betyr at det er arbeidsgiver som eier og med det kan bestemme hvordan programmet som er skapt i arbeidsforholdet skal brukes og evt. når bruk skal avvikles.

Se vedlegg 2, Norsk folkeminnesamling_rettigheter, ved jurist Märtha Felton

4. Kartlegging av arkivinnhold

Fagansvarlig Line Esborg gjennomførte med bistand fra to vitenskapelige assistenter en grovkartlegging av samlingens tilstand, innhold og omfang. Registrering en ble gjort etter

¹⁰ Det foreligger ikke en slik avtale for databasene som er utviklet for NFS-materialet.

proveniensprinsippet; som betyr at materialet er registrert etter samlers navn i henhold til arkiveringsprinsipper i det analoge arkivet. Registreringen omfatter også bemerkninger om materialets tilstand og innholdsbeskrivelser i tre hovedkategorier.

Leveranser etter kartleggingsarbeidet består bl.a. av følgende

- Register over innhold i Norsk folkemинnesamling
- Arkivbeskrivelse
- Oversikt over skap, innhold og fysisk plassering av materialet
- «Gullfunn», oversikt over høydepunkter i samlingen

Se vedlegg 3, Beskrivelse arkivkartlegging, ved Line Esborg

Se vedlegg 8, NFS-innhold-2015, grovoversikt over innholdet i NFS.

5. Brukerkartlegging

5.1 Mål og målgrupper

En kartlegging av brukerbehov ble utført av nettbyrået Netlife Research AS, som gjennomførte intervjuer med (13) representanter for målgrupper prioritert av forprosjektgruppen og prosjekteier. Som mål for Norsk folkemинnesamling (utover digitaliseringsprosjektet) ble følgende mål identifisert:

- Bevare og videreutvikle samlingen
- Få støtte til å digitalisere og drifte samlingen
- Rekruttere studenter til kulturhistorie
- Bli sett på som foretrukket kilde for folkemинne
- Gjør arkivet kjent

Følgende målgrupper ble prioritert for et digitaliseringsprosjekt:

- Studenter
- Lærere og elever i videregående skole (VGS)
- Kulturminnesektor og museer
- Lokalhistorikere og slektsforskere

Se vedlegg 4, NFS brukerkartlegging, ved Netlife Research AS

5.2 Funn og anbefalinger

5.2.1 Generelt

I rapporten fra brukerkartleggingen anbefaler Netlife å prioritere blant delsamlingene i arkivet, og å velge et delprosjekt som rendyrker unik innhold ved samlingen. Hhv. minneoppgavene og trolldomsmaterialet fremheves i den sammenheng; minneoppgavene fordi hver livshistorie er unik i seg selv, og trolldomsarkivet fordi det er en unik sammenstilling av trolldomsmateriale.

Rapporten anbefaler å samarbeide med andre aktører, fordi samarbeid kan gi gjensidige fordeler ved at man bistår hverandre på områder der man er gode. Samarbeid tilrettelegger også bedre både for finansiering, som ble identifisert som et mål i forbindelse med brukerkartleggingsarbeidet, og for økt

synlighet. Ett av funnene fra rapporten var at NFS er ukjent for mange, også blant dem som burde ha kjennskap til samlingen. Under synlighetstiltak foreslår rapporten samarbeid med oppslagsverkene Lokalhistoriewiki, snl.no og Wikipedia.

Rapporten anbefaler videre å satse på åpne data, fordi kulturminne-/museumssektoren for øvrig arbeider mye med åpne data og sammenlenking av datasett. UiOs publiseringsløsning Vortex har et åpent API (programgrensesnitt) og er således velegnet.

Rapporten sier også at gode metadata om samlingen er viktig, bl.a. med tanke på samarbeid med arkiv- og museumssektoren og andre som vil samarbeide om utveksling av data. Metadata er informasjon om dokumenter og andre innholdstyper i arkivet som beskriver og kategoriserer innholdet. Gode metadata er vesentlig når data skal utveksles mellom systemer. Rapporten anbefaler å begynne med et minimum av metadata.

Lærere og elever i videregående skole ble identifisert blant primærmålgruppene. Gjennom intervjuer med representanter for disse målgruppene ble det avdekket at språkform er avgjørende for at materialet skal tas i bruk i skolene, og at dette fordrer tekster på enkel, moderne norsk. Dette funnet legger føringer for et digitaliseringsprosjekt i formidlingsformat. Fordi deler av det aktuelle materialet er av eldre opprinnelse, kan det være nødvendig å bearbeide tekstene (i varierende grad, avhengig av originalformat) for at de skal tilfredsstille dette språkkravet.

Rapporten fra Netlife anbefaler også at det fysiske arkivet ivaretas, bl.a. fordi den analoge samlingen er viktig for studenter og elever på besøk. Rapporten sier i videre at «Skolebesøkene på slutten av videregående skole er essensielle for rekruttering av studenter».

5.2.2 Anbefalinger om materialkategorier som bør prioriteres

5.2.2.1 Minneoppgavene

Minneoppgavene er selvbiografiske fortellinger som er nedskrevet og innsendt av privatpersoner i forbindelse med tre innsamlinger (1964, 1981 og 1996). Materialet er unikt, fordi hver selvbiografi inneholder en unik historie, som er én av årsakene til at minneoppgavene i forslaget fra Netlife er prioritert øverst blant materialkategoriene, jf. anbefalingen om å prioritere det unike.

Minneoppgavene løftes også fram som «nøkkelen til skolene». Funn fra brukerkartleggingen viser at kompetansemålene er styrende for lærernes undervisningsopplegg. I historiefaget angir kompetansemålene bl.a. at elevene skal lese om livsvilkår i Norge, bruke primærkilder og bruke digitale verktøy. En formidlingstjeneste med livshistorier vil tilfredsstille disse målene. Videre sier rapporten at en formidlingstjeneste basert på minneoppgavene vil legge godt til rette for rekruttering av studenter til kulturhistorie, fordi den vil gi historieinteresserte elever kjennskap til fagtilbudet ved IKOS.

Rapporten slår imidlertid fast at minneoppgavematerialet ikke bare er aktuelt for lærere og elever, men også for studenter, lokalhistorikere, slektsgranskere og forskere. Fordi materialet er aktuelt for samtlige prioriterte målgrupper, representerer det store muligheter for formidling.

Å tilrettelegge for nyinnsamling kan bidra til å gjøre NFS til et levende arkiv. Rapporten nevner videre at en formidlingstjeneste med livshistorier har potensiale til å bli et større innsamlingsprosjekt, sammen med andre aktører, som kan gi presseoppslag og interesse.

Om krav til kategorisering og funksjonalitet sier rapporten at det for minneoppgavene vil være tilstrekkelig med en enkel kategorisering av materialet, i tillegg til mulighet for fritekstsøk.

5.2.2.2 Trolldomsarkivet

Trolldomsarkivet, som utgjør til sammen tre digitalarkiv; Svartebøker, Trolldomsprosesser og Trolldomssagn, er rangert på andreplass i forslaget fra Netlife. Trolldomsmaterialet er en unik sammenstilling av trolldomsmateriale på verdensbasis, med hensyn til både omfang og bredde. Hovedstyrken i et trolldomsmateriale som er søkbart på tvers av materialkategorier, vil f.eks. være at brukeren vil kunne gå fra rettsreferatene til svartebøkene og gjenfinne formler og rituelle magiske beskrivelser av samme art som de som gjenfortelles i rettsprotokollene. I sagnmaterialet kan brukeren finne fortellinger om eksempelvis heksesabbaten og personalhistoriske sagn knyttet til de trolldomstiltalte fra 1600-tallet. Muligheten for søk på tvers av kategorier forutsetter at alle de tre arkivene digitaliseres på en tilgjengelig måte for de prioriterte brukergruppene.

Rapporten nevner videre at trolldomsarkivet er unikt også i et internasjonalt perspektiv, og at trolldomsarkivet kan brukes til forskningsformidling. Materialet tilrettelegger for komparativ forskning på trolldom og tidlig moderne medisinhistorie, både i Norge og internasjonalt. I tillegg byr det på muligheter for forskningssamarbeid om transkripsjon og oversettelse.

Trolldomsarkivene vurderes, i likhet med minneoppgavene, også som relevant for skoleprosjekter i historie, i tillegg til studenter fra flere fagdisipliner. Med henvisning til kompetansemålene for historiefaget på videregående skole, vil trolldomsarkivet kunne tilfredsstillende mål om å bruke primærkilder og digitale verktøy.

Netlife-rapporten framhever også at dagens digitale løsning for trolldomsarkivet er svært lite brukervennlig, hvilket underbygger det tidligere identifiserte behovet for å fornye eksisterende digitalarkiv.

5.2.2.3 Bilder

Bilder rangeres også høyt i rapporten fra Netlife. Det begrunnes med at bilder kan gi tjenesten det lille ekstra, og bidra til kjennskap til samlingen og aktiv bruk av formidlingstjenesten. Rapporten sier dessuten at fotografier til presentasjoner er ønskelig for elever, og at bilder dessuten er av interesse for museumssektoren, lokalhistorikere og wikipedianere.

5.2.3 Anbefalinger om målgruppene

5.2.3.1 Om studenter, lærere og elever VGS

Lærerne er portvoktere til elevene. Det innebærer at lærerne styrer elevene mot digitale oppslagsverk som er egnet for undervisningsformål, ofte ved å gi dem lenker direkte til artikler i oppslagsverkene.

Lærerne oppfordrer elevene sine til å bruke snl.no. Studenter bruker Wikipedia mye. Dette betyr at både snl.no og Wikipedia er aktuelle samarbeidspartnere for å synliggjøre løsningen.

Kompetansemålene er styrende for lærernes undervisningsopplegg, hvilket betyr at en formidlingstjeneste rettet mot lærere og elever i videregående skole må sikre at løsningen er relevant for kompetansemålene. I historiefaget angir kompetansemålene bl.a. at elevene skal:

- lese om livsvilkår i Norge

- bruke primærkilder
- bruke digitale verktøy

Med henblikk på kompetansemålene framheves minneoppgavene som «nøkkelen til skolene», men også trolldomsprosjektet foreslås som mulig skoleprosjekt.

Studenter og forskere trenger skannede originalverk, fordi notatene i margin øker forståelsen og fortolkningsmuligheter, i tillegg til avanserte søkemuligheter. Elever trenger enkel, moderne norsk, i tillegg til søk i søkbar tekst. For å tilfredsstillere søkebehovet bør derfor tekster som foreligger som skannede bildefiler, transkriberes, dvs. skrives av digitalt, for å muliggjøre fritekstsøk i det tekstlige innholdet. For å tilfredsstillere elevenes behov for enkel moderne norsk, bør det videre vurderes løsninger som redaksjonell bearbeidelse av tekstene (f.eks. lenke mot ordforklaringer i andre digitale oppslagsverk).

De færreste elever på videregående er kjent med at UiO tilbyr studier i kulturhistorie, og at dette er et relevant alternativ for dem som liker historiefaget på skolen. Historie er et fag for alle som tar studiespesialisering på videregående.

Den analoge samlingen er viktig for studenter og elever på besøk, og identifiseres som viktig med tanke på framtidig rekruttering av studenter.

Kurs for lærere er ønskelig for å sikre at tjenesten tas i bruk i skolen. Forlagene satser systematisk på opplæringstilbud knyttet til sine digitale læreverker. Sparebankstiftelsen kan gi støtte til prosjekter med formål om formidling til elever, f.eks. kurs for lærere.

5.2.3.2 Om museumssektoren

Arkiv- og museumssektoren vil ha metadata, dvs. informasjon om arkivet som beskriver og kategoriserer innholdet, og som andre aktører i sektoren kan lenke til i egne nett-tjenester med relatert innhold. Fullstendig katalogisering og korrekt klassifisering er viktigst. Arkiv- og museumssektoren er opptatt av samarbeid om metadata og digitale plattformer, dvs. utveksling og sammenlenking av datasett for bruk i ulike digitale tjenester.

Anbefalingen fra Netlife for en digital løsning omfatter bl.a. å bruke åpne formater alle kan lese og gjenbruke, dvs. lenke mot og ekserpere data fra. UiOs publiseringsløsning Vortex har et åpent API, og tilfredsstiller dette behovet. For å sikre korrekt katalogisering og klassifisering av samlingen, kan det også være aktuelt å engasjere arkivkompetanse.

5.2.3.3 Om slektshistorikere

Slektshistorikere er interessert i å finne det som finnes av gårder, hvem som har bodd der m.m. Det betyr at navn, tid og sted er essensielt for søkemuligheter i løsningen.

5.2.4 Anbefalinger om finansiering og samarbeid

Netlife-rapporten skisserer følgende muligheter for finansiering og samarbeid:

- Sparebankstiftelsen kan gi støtte til prosjekter med formål om formidling til elever.
- Kulturrådet kan gi støtte til å katalogisere, digitalisere, laste opp bilder og å åpne datasettene. Her ligger det en mulighet for å gå sammen med Norsk lokalhistorisk institutt om søknader.
- Nasjonalbiblioteket kan gi støtte til digitaliserings- og metadataprojekter

- Forskningsrådet kan gi støtte til å åpne data
- Inngå samarbeid med Store norske leksikon på digitalisering- og formidlingsprosjekt (gjærne rettet mot skoleelever)

6. Kartlegging av forskerbehov

For å ivareta fagmiljøets interesser samlet forprosjektet innspill fra fagmiljøet gjennom en workshop med Line Esborg og Kristina Skåden:

Fagmiljøet mener at digitaliseringprosjektet bør opprettholde både forsknings- og formidlingsperspektiv, dvs. utvikle prosjektet med et digital humanioraperspektiv og derigjennom bygge funksjonalitet som er tjenlig for begge formål. Det gjøres ved å sikre utvikling av fleksible løsninger, med mulighet for å utvide med flere lag/funksjonaliteter på sikt. For eksempel funksjonalitet som knytter materialet til tid og sted, som presenterer søkeresultat visuelt i form av f.eks. kart og muliggjør medvirkningsprosjekter og kollektive transkriberingsprosjekter.

Et digitaliseringprosjekt bør først konvertere eksisterende baser til en Vortex-løsning slik at de blir tilgjengelige og kan sikres stabil drift av USIT. Dernest er det avgjørende at utvikling av en kompatibel digital løsning kan kommunisere med andre løsninger.

Digitaliseringprosjektet bør se til andre aktører som (tradisjons)arkiv og miljøer for digital humaniora, og vurdere muligheter for samarbeid og kompetanseutvikling nasjonalt og internasjonalt.

Digitaliseringprosjektet bør som basis systematisk OCR-skannet kartotekmaterialet¹¹. Kartotekmaterialet gir en tematisk inngang til store deler av arkivet. Og det viser hvordan arkivets innhold over tid er samlet og ordnet, og er følgelig en uvurderlig inngang til materialet.

7. Framtidsrettet infrastruktur for digital formidling av humaniora

Prosjekter for å digitalisere ulike deler av Norsk folkeminnesamling i Vortex-løsning vil gi en infrastruktur for digital formidling som er relevant for andre deler av humaniora.

Innholdet kan sorteres på tid og sted, og avhengig av konseptet man velger for metadata på innholdet, også på tema. Den diakrone akse er sentral i mange HF-fag. Norgeshistorie.no som også publiseres i Vortex-løsning, har sortering på tid som hovedkategori for artiklene om Norges historie.

Til sammen vil disse tjenestene legge til rette for å formidle artikkelstoff og samlinger sortert i tid og rom med muligheter til krysslenking mellom tjenestene og til annet innhold, for eksempel forskernes publikasjoner (registrert i Cristin) og eksterne ressurser.

Samlinger kan også omfatte billedsamlinger og ulike typer forskningsdata som egner seg for utadrettet formidling.

Ved at USIT bistår HF med konseptutvikling for NpN og NFS, vil HF få en infrastruktur for digital formidling som legger godt til rette for flere fagmiljøer ved HF som vil ønske å bygge opp utadrettede formidlingstjenester. Andre historiske fag kan publisere innhold sortert på tid og sted. Områdefagene

¹¹ OCR-skannet: gjøre skannet tekst søkbar automatisk med optisk tegngjenkjenning (Optical Character Recognition – OCR)

vil ha muligheter til å formidle stoff sortert på regioner. Det vil også ligge til rette for framtidig samarbeid om formidlingsprosjekter med fagmiljøer på andre fakulteter. Skulle HF/UiO få flere digitale formidlingsprosjekter innenfor denne løsningen, vil det også være mulig å lage overbygninger på nettsidene som peker inn til ulike kunnskapsområder.

Avhengig av fagstrategiske valg for internasjonalisering og av ressurser, vil det også være mulig å lage engelsk speiling av tjenestene. Det kan f.eks. bli relevant i forbindelse med UiO: Norden og satsingens faglige etter-liv.

Vortex har et åpent programgrensesnitt (API) som gjør det mulig å utveksle og krysslenke med data i nett-tjenester hos andre aktører utenfor UiO. Dette er det etterspørsel etter, ikke minst på kulturfeltet.

Å publisere materiale digitalt i UiOs hovedløsning for publisering på nett gir for øvrig viktige muligheter til å koble til annet redaksjonelt innhold på nettstedet og dermed for å profilere tjenestene godt på uio.no. Det gir også muligheter for god søkemotoroptimalisering slik at det digitaliserte innholdet i samlingen kommer høyt i Google, og for at brukere kan søke på innholdet fra hele uio.no

NpN og deler av folkeminnsamlingen, spesielt minneoppgavene, er relevante ressurser for bruk i videregående skole. Grenseflaten mot skolen er strategisk viktig for HF, blant annet med tanke på HFs rolle som lærerutdanner og på rekruttering til studiene.

8. Utredning av to prosjekter: Minneoppgavene vs. Trolldomsarkivet

8.1 Formidlingstjeneste med livshistorier

8.1.1 Om materialet

8.1.1.1 Beskrivelse

Minneoppgavene er selvbiografiske fortellinger skrevet av ca. 4600 personer fra hele landet med en jevn kjønnsfordeling. NFS inneholder minneoppgaver innhentet gjennom tre innsamlinger, utført i 1964, 1981 og 1996. Estimert omfang av minneoppgaver i NFS er ca. 4600 livshistorier, fordelt over ca. 220.000 manuskriptsider. Illustrasjoner som bilder, tegninger o.l. medfølger, og har ikke tidligere vært digitalisert. Estimert antall illustrasjoner er ca. 900¹². Deler av det skrevne materialet er digitalisert og tilgjengeliggjort i en database. Se punkt 8.1.1.3 for en oversikt over materiale som er digitalisert.

8.1.1.2 Innhold og omfang i fysisk arkiv

Estimert omfang i fysisk arkiv					
Innsamling	Minneoppgaver	Originalsider	Informantregister	Emneregister	Illustrasjoner
1964	1382	60 000	Ja	Ja	300

¹² Estimert basert på antall oppgaver i eksisterende digitalarkiv som inneholder illustrasjoner. Det er usikkert hvor mange illustrasjoner som foreligger totalt i samlingen av minneoppgaver.

1981	2110	100 000	Ja	Ja	400
1996	1100	60 000	Ja	Nei	200

8.1.1.3 Digitalisert materiale

Status digitalisert materiale					
Innsamling	Minneoppgaver	Merknad	Informantregister	Emne-register	Illustrasjoner
1964	484 ¹³	7 fylker ¹⁴	<i>Ikke digitalisert</i>	Digitalisert ¹⁵	<i>Ikke digitalisert</i>
1981	785 ¹⁶	7 fylker	<i>Ikke digitalisert</i>	Digitalisert	<i>Ikke digitalisert</i>
1996	1100	Publiseringsklare ¹⁷	<i>Ikke digitalisert</i>	-	<i>Ikke digitalisert</i>

Omfang analogt materiale som ikke er digitalisert				
Innsamling	Minneoppgaver	Originalsider	Illustrasjoner	Kartotek
1964 og 1981	2223 ¹⁸	134 500	700	Informantregister
1996	0		200	Informantregister

8.1.2 Oppsummering av prosjektforslag

Forprosjektgruppen anbefaler at det utvikles en ny teknisk løsning i Vortex for formidling av minneoppgavene. Arbeidet vil i tillegg til teknisk utvikling omfatte konseptutvikling, dvs. arbeid tilknyttet planlegging og utforming av nettstedet, og gjennomføring av brukertester med hovedmålgruppene underveis.

Hovedprosjektet bør konvertere minneoppgavene som foreligger i eksisterende database. Dette omfatter minneoppgaver fra syv utvalgte fylker fra hhv. 1964- og 1981-innsamlingene. I tillegg bør prosjektet publisere minneoppgavene fra 1996-innsamlingen. Samtlige minneoppgaver fra 1996-innsamlingen har tidligere blitt klargjort for publisering, dvs. minneoppgavene er nedskrevet i Word¹⁹, og elementer som person- og stedsnavn er merket med tagger i tekstene. Materialet har imidlertid ikke før vært publisert, og vil derfor tilføre digitalarkivet nytt innhold.

¹³ 9477 manuskriptsider

¹⁴ Minneoppgaver fra Oslo, Aust-Agder, Østfold, Buskerud, Rogaland, Nordland, Troms er tilgjengeliggjort for 1964- og 1984-innsamlingene

¹⁵ Emneregistrene for innsamlingene fra 1964 og -81 er tilgjengelig for søk i tidligere versjon av eksisterende database, men er borte i dagens versjon.

¹⁶ 16047 manuskriptsider

¹⁷ Samtlige oppgaver er publiseringsklare, dvs. nedskrevet i Word og tagget, men har ikke tidligere vært tilgjengeliggjort i databasen.

¹⁸ Minneoppgaver fra 12 fylker

¹⁹ Materialet har blitt skrevet inn nøyaktig slik forfatterne har skrevet det, med dialektord, tegnsetting og skrivefeil.

Digitalisering av manuskripter fra innsamlingene i 1964 og -81 som utelukker foreligger i analogt format, vil svært ressurskrevende, ettersom materialet er omfattende og totalt utgjør ca. 134 500 sider. Prosjektforslaget omfatter derfor ikke digitalisering av dette materialet. Forprosjektet anbefaler at det legges til senere delprosjekt(er).

NFS er valgt ut som ett av tre satsingsområder for formidling ved Det humanistiske fakultet (HF). Den nye løsningen bør utformes som en formidlingstjeneste (se pkt. 8.1.3, som skisserer minimumskrav til brukerkvalitet i en digital formidlingstjeneste). Det bør avsettes ressurser til å bearbeide innholdet redaksjonelt for å tilrettelegge det for hovedmålgruppene, f.eks. berike materialet med redaksjonelle artikler og bilder, og lenke innhold til relevante digitale ressurser som kan gi merverdi og gjøre materialet mer tilgjengelig for brukerne. Prosjektet bør også tilrettelegge for nyinnsamling, slik at brukerne selv kan bidra med egne livshistorier, og for å tilrettelegge for at NFS blir et levende arkiv med nytt tilfang av forskningsmateriale.

For å sikre og bevare den tematiske inngangen til arkivet, bør prosjektet også omfatte å digitalisere det tilhørende kartoteket, dvs. informantregistrene for de respektive innsamlingene. Dette er et viktig innspill fra fagmiljøet. Se for øvrig pkt. 6, som skisserer forskerbehov.

8.1.3 Minimumskrav til brukerkvalitet i en digital formidlingstjeneste

- Materialet må være søkbart, jf funn fra Netlifes brukerkartlegging. Forutsetter primært enkel kategorisering på sted, tid og kjønn, i tillegg til fritekstsøk.
- For at materialet skal benyttes av elever og lærere i videregående skoler, må språket gjøres tilgjengelig i form av enkel, moderne norsk, jf funn fra Netlifes brukerkartlegging. Materialet bør derfor bearbeides redaksjonelt, f.eks. ved å berike med redaksjonelle artikler og lenker i livshistoriene til andre ressurser som gir merverdi. Eksempelvis kan forekomster av begrepet «skilling» lenkes mot forklaring i Store norske leksikon. Forprosjektet har ved referansebesøk ved Norsk lokalhistorisk institutt sett hvordan de arbeider tilsvarende med lokalhistoriewiki. Brukertester i fm prosjektet Norgeshistorie på nett, som også har lærere og elever i videregående skoler som målgruppe, viser at brukerne ønsker lenker i materialet, og at lenker brukes aktivt for å finne mer informasjon, og for å underbygge innholdet med informasjon fra flere kilder.
- Materialet bør berikes med illustrasjoner der det er mulig. Netlifes brukerkartlegging viser at skoleelever ønsker bilder til presentasjoner osv. Brukertester i fm prosjektet Norgeshistorie på nett, viser at lærere i videregående skole ønsker bildemateriale tilknyttet innholdet til bruk i undervisning.
- Løsningen bør tilrettelegge for interaksjon med brukerne i form av nyinnsamling for å gjøre samlingen til et levende arkiv og tilføre fagmiljøet nytt forskningsmateriale.

8.1.4 Argumenter for å digitalisere livshistorier

En formidlingstjeneste med livshistorier vil være aktuell for samtlige prioriterte målgrupper, og representerer følgelig et betydelig formidlingspotensial. Rapporten fra Netlife forteller at minneoppgavematerialet er aktuelt for lærere og elever, fordi det tilfredsstillende kompetansemål for historiefaget, i tillegg til studenter, lokalhistorikere, slektsgranskere og forskere.

Minneoppgavene er unike personlige fortellinger om eget livsløp. Et digitaliseringsprosjekt om minneoppgavene vil således være i tråd med Netlifes anbefalinger om å rendyrke det unike.

Materialet er dessuten omfattende, både i størrelsesomfang og med hensyn til utvalget kulturhistoriske temaer som er representert.

Vi har et betydelig digitalt materiale vi kan begynne med. 1269 minneoppgaver fra innsamlingene i 1964- og -81 foreligger i dagens digitalarkiv. Det digitale materialet kan i tillegg utvides med samtlige 1100 minneoppgaver fra 1996-innsamlingen, som tidligere har vært tilrettelagt i et digitalt format (Word), men som ikke tidligere har blitt konvertert inn i dagens database. Her ligger med andre en mulighet til å nyttiggjøre et arbeid og et forskningsmateriale som fram til nå ikke har vært utnyttet.

I tillegg finnes det gode muligheter for å bygge ut det digitale arkivet f.eks. i senere delprosjekter gjennom å digitalisere og publisere øvrig analogt materiale som ikke tidligere har vært tilgjengeliggjort, ettersom det i det fysiske arkivet gjenstår 2223 minneoppgaver fordelt over til sammen ca. 134 500 sider.

Det finnes også andre materialkategorier i NFS som vil være relevante for slike innholdsutviklingsprosjekter. En annen kulturhistorisk kildetype er f.eks. spørrelistematerialet²⁰, som omfatter Ove Arbo Høegs plantenavnsmateriale²¹, Gade & Grøns folkemedisinmateriale²² og Spørrelisten Ord og Sed²³.

Muligheten for å tilrettelegge for nyinnsamling, f.eks. gjennom Nettskjema, UiOs egenutviklede løsning for datainnsamling ved hjelp av skjemaer på nettet, vil også bidra til at den digitale samlingen kan vokse over tid, og gi grunnlag for videre forskning også på nyere tid.

Dette materialets digitale format gjør dessuten at det er mulig å gjøre fritekstsøk i alle tekstene. I motsetning til trolldoms materialet, som primært består av faksimiler (skannede bildefiler) og hvor det tekstlige innholdet følgelig ikke er søkbart, tilfredsstiller minneoppgave-materialet det identifiserte behovet med hensyn til søk. Prosessen fram mot et fullt søkbart materiale vil følgelig være langt mindre kostnadskreven sammenlignet med trolldoms materialet, som vil fordre betydelige ressurser for å digitalisere (transkribere) innholdet i faksimilene.

8.1.5 utfordringer

Innen publisering av minneoppgavene i en ny løsning, vil det være nødvendig å avklare juridiske og etiske problemstillinger tilknyttet tilgjengeliggjøring av personopplysninger, fortrinnsvis personnavn. I dagens database er personnavn anonymisert, dvs. holdt skjult for brukerne. Ved publisering av bildematerialet vil det også være behov for å avklare kriterier for bildemateriale som er egnet for offentlig publisering, fordi bildene ofte har personlig karakter.

8.1.6 Alternative ambisjonsnivåer

Minneoppgavene omfatter ulike materialtyper, der deler av materialet ikke tidligere har vært tilgjengeliggjort. Et digitaliseringsprosjekt om minneoppgavene kan derfor omfatte bl.a. å utvide den digitale samlingen med mer materiale fra det analoge arkivet.

²⁰ Lister med spørsmål av kvalitativ art. Svarene arter seg svært ulikt. På samme liste kan ulike informanter svare med alt fra knappe ja- og nei-svar til lange sammenhengende fortellinger.

²¹ Ove Arbo Høegs innsamling av plantenavn og fortellinger om lokal folkemedisinsk bruk av ville og dyrkede planter

²² Spørreliste utsendt av lege Fredrik Gade og lege og medisinhistoriker Fredrik Grøn

²³ Spørreliste utsendt av Nemnda for norsk nemningsbruk om 133 ulike kulturhistoriske tema

Arbeidet kan deles inn i følgende kategorier:

1. Utvikle ny teknisk løsning og tilgjengeliggjøre skriftlig materiale som i dag foreligger i eksisterende database
2. Publisere materiale som foreligger i Word-format, dvs. materiale som er publiseringsklart, men som tidligere ikke har vært tilgjengeliggjort
3. Sikre digital bevaring av kartotek
4. Digitalisere bildemateriale
5. Bearbeide materialet redaksjonelt, f.eks. berike artiklene (minneoppgavene) med interne og eksterne lenker m.m., for å tilrettelegge som formidlingstjeneste
6. Tilrettelegge for nyinnsamling
7. Digitalisere materiale som foreligger som hånd- eller maskinskrevet materiale

Det er mulig å avgrense prosjektets ambisjonsnivå til én eller flere av ovennevnte kategoriene. Videre kan omfanget av den redaksjonelle innsatsen skaleres.

Forprosjektet anbefaler å tilgjengeliggjøre minneoppgaver som foreligger i eksisterende databaser, i tillegg til materiale som foreligger som publiseringsklare Word-dokumenter. Videre bør egnet grafisk materiale skannes og publiseres, og tekstene bør bearbeides redaksjonelt, for at den nye løsningen skal ha verdi som formidlingstjeneste. Det bør også tilrettelegges for nyinnsamling, f.eks. gjennom Nettskjema, UiOs løsning for datainnsamling ved hjelp av skjemaer på nettet.

Forprosjektet anbefaler at det totale minnematerialet tilgjengeliggjøres for å sikre materialet for framtidig bruk. Digitalisering av resterende manuskripter fra innsamlingene i 1964 og -81 er imidlertid svært ressurskrevende, ettersom materialet er omfattende og totalt utgjør ca. 134 500 sider. Forprosjektet anbefaler derfor at digitalisering av dette materialet legges til senere delprosjekt(er).

8.1.7 Prosjektforslag

8.1.7.1 Hovedlinjer

Prosjektforslaget skisserer roller, prosjektløp og budsjett for et prosjekt som omfatter å publisere eksisterende *digitalt* materiale, dvs. livshistorier fra syv fylker fra hhv. 1964 og -81 og alt fra 1996. Forslaget omfatter videre faglige/redaksjonelle ressurser for å tilrettelegge det for hovedmålgruppene i et formidlingsprosjekt.

Prosjektforslaget omfatter ikke digitalisering av resterende analoge minneoppgaver fra innsamlingene fra 1964 og -81. Imidlertid er et mulig prosjektløp for et senere delprosjekt tilknyttet dette materialet beskrevet i pkt. 8.1.8.

8.1.7.2 Roller og ansvar i utviklingsprosjekt

Rolle	Ansvar
Prosjektleder	<ul style="list-style-type: none">• Prosjektplanlegging og oppfølging• Administrative oppgaver (kontrakter m.m.)
Delprosjektleder Innhold (fagredaktør) Ressursbehov: 2 årsverk	<ul style="list-style-type: none">• Fagansvarlig• Etablere rutiner• Koordinere innholdsproduksjon

	<ul style="list-style-type: none"> • Delta i utvikling av konsept og teknisk løsning • Kvalitetssikre og godkjenne innhold • Redaksjonelt og webfaglig arbeid i Vortex • Tilrettelegge nyinnsamling
Prosjektkonsulent Ressursbehov: 2 årsverk	<ul style="list-style-type: none"> • Berike artikler med lenker, referanser m.m. • Forfatte redaksjonelle artikler • Publisere minneoppgaver • Scanne og ordne grafisk
Delprosjektleder Teknisk	<ul style="list-style-type: none"> • Følge opp konseptutvikling og teknisk utvikling • Rutiner for publisering

8.1.7.3 Prosjektløp

Fase	Periode	Aktiviteter	Volum	Ressurser	Omfang
1	Mnd 1-6	Etablere rutiner Tilrettelegge innhold		Fagredaktør	Fagredaktør: 100% gjennom hele prosjektperioden
1	Mnd 1-6	Utarbeide konsept Utvikle teknisk løsning Konvertere fra database	1269 oppg	USIT (design: Netlife) + fagredaktør	
1	Mnd 7-12	Redaksjonelt arbeid Kvalitetssikring	1269 oppg	Prosjektkonsulent Fagredaktør	6 mnd
2	Mnd 7-12	Publisere 96-oppgaver i Vortex	1100 oppg	Prosjektkonsulent	3 mnd
2	Mnd 13-18	Redaksjonelt arbeid Kvalitetssikring	1100 oppg	Prosjektkonsulent Fagredaktør	6 mnd
3	Mnd 19-24	Identifisere bilder Scanne, ordne og publisere bilder	500 bilder	Fagredaktør Prosjektkonsulent	6 mnd
4	Mnd 19-24	Tilrettelegge for nyinnsamling		Fagredaktør USIT	
5	Mnd 19-24	OCR-scanning kartotek		Prosjektkonsulent	3 mnd

8.1.7.4 Budsjett

Budsjettet omfatter følgende kostnadsestimater:

- Egeninnsats IKOS: 2 530 704
- Egeninnsats HF: 1 227 471
- Prosjektkonsulenter²⁴, Utvikling/drift: 2 344 645
- Sum totalt: 6 102 820

Fordi det er tenkt at prosjektet skal finansieres med eksterne midler, omfatter estimatene overhead.

Se vedlegg 5: Budsjettestimater Livshistorier

8.1.8 Publisere øvrig analogt materiale

Analogt materiale som ikke tidligere er digitalisert, omfatter til sammen ca. 134 500 originalsider. En prosess for å digitalisere dette materiale kan omfatte følgende:

- Tilrettelegge det analoge innholdet
- Transkribere (skrive av teksten slik den er levert i originaldokumentet) minneoppgavene i et digitalt format. Tidligere er dette gjort i Word. I tillegg merke elementer som person- og stedsnavn med tagger.
- Kvalitetssikre (korrekturlese) transkripsjonene
- Publisere transkripsjonene i Vortex
- Bearbeide Vortex-artiklene redaksjonelt
- Skanne og publisere bildemateriale
- Skanne kartotek (informantregister)
- Kvalitetssikre innhold i Vortex

Basert på tall fra Dokumentasjonsprosjektet om transkripsjon av materialet som er digitalisert i dagens database, er det rimelig å anta at transkripsjonsarbeidet vil koste minimum 90 årsverk²⁵. I tillegg kommer kostnader tilknyttet ressurser på kvalitetssikring, redaksjonelt arbeid osv.

8.2 Formidlingstjeneste med trolldomsmateriale

8.2.1 Om materialet

8.2.1.1 Beskrivelse

Trolldom i Norge er et digitalarkiv som består av tre databaser; trolldomsprosesser, svartebøker og trolldomssagn. Samlingen er enestående i verdensmålestokk. Den eksisterende digitale løsningen ble lansert i 2009. Databasen inneholder registre over innholdet i de tre delarkivene i tillegg til materiale i andre arkiver utover NFS, og gir således en bred oversikt over trolldomsmateriale i Norge. Databasene inneholder videre faksimiler, dvs. skannede bildefiler, av de ulike tekstene. I tillegg er tekstene merket med tagger som angir informasjon som tid, sted, samler osv.

²⁴ Ltr. 48. Mulighet for å differensiere mellom de ulike oppgavene og nedskalere estimatet.

²⁵ Estimert: 1 s. per time. Ett årsverk tilsvarer 1628 timer.

Databasen norske trolldomssaker bygger på et avskriftsmateriale i Norsk Folkeminnesamling som består av avskrifter av et bredt spekter av rettsdokumenter, lensregnskaper, fogde- og stiftamtmannsregnskaper, domkapittelprotokoller etc. - fra 1500-tallet og inn på 1700-tallet.

Databasen over svartebøker er resultatet av et samarbeidsprosjekt med Nasjonalbiblioteket (NB) og inneholder primært svartebøker ved NB og NFS. Et utvalg av svartebøkene er transkribert i sin helhet, dvs. innholdet er avskrevet digitalt, hvilket gjør innholdet lesbart og søkbart. For øvrige svartebøker er mindre deler av tekstene transkribert, dvs. det foreligger transkripsjoner av overskrifter og formler.

Databasen over trolldomssagn inneholder sagn og sagnnotiser fra hele landet. Tekstkorpuset ble i sin tid ordnet av Svale Solheim i forbindelse med et planlagt bokprosjekt om trolldom i Norge. Sagnene gir et godt innblikk i trolldomsforestillinger i Norge på 1800-tallet og det tidlige 1900-tallet.

8.2.1.2 Innhold i digitale databaser

Database	Innhold		Transkripsjonsbehov
	Register	Antall faksimiler	
Svartebøker	Ja ²⁶	Ca. 100	Ca. 1500 sider ²⁷
Trolldomssagn	Ja	Ca. 1800	Ca. 1800 sider
Trolldomsprosesser	Ja ²⁸	Ca. 650	Ca. 3500 sider

8.2.2 Oppsummering av prosjektforslag

Forprosjektgruppen anbefaler at det utvikles en ny teknisk løsning i Vortex for formidling av minneoppgavene. Arbeidet vil i tillegg til teknisk utvikling omfatte konseptutvikling, dvs. arbeid tilknyttet planlegging og utforming av nettstedet, og gjennomføring av brukertester med hovedmålgruppene underveis.

Forslag til digitaliseringsprosjekt tilknyttet trolldomsarkivet, innebærer å konvertere dokumenter tilgjengelig i den eksisterende digitale løsningen, dvs. innhold i til sammen tre databaser.

NFS er valgt ut som ett av tre satsingsområder for formidling ved Det humanistiske fakultet (HF). Den nye løsningen bør utformes som en formidlingstjeneste ([se pkt. 8.2.3](#), som skisserer minimumskrav til brukerkvalitet i en digital formidlingstjeneste).

For å tilfredsstille krav til søkbarhet, bør materialet fulltranskriberes, dvs. tekstene i sin helhet bør avskrives digitalt. Tekstene foreligger nå som skannede bildefiler, og det tekstlige innholdet er derfor ikke søkbart. Et digitalt avskrevet materiale vil i tillegg til å gjøre innholdet søkbart, lette lesbarheten for både allmenne brukere og for forskere.

Det bør avsettes ressurser til å bearbeide innholdet redaksjonelt for å tilrettelegge det for hovedmålgruppene, f.eks. berike materialet med redaksjonelle artikler, og lenke innhold til relevante digitale ressurser som kan gjøre materialet mer tilgjengelig for brukerne.

²⁶ Oversikt over alle kjente norske svartebøker

²⁷ Omfatter svartebøker ved NFS og NB m.m. 44 svartebøker er tidligere fulltranskribert

²⁸ Oversikt over alle kjente trolldomssaker i Norge per i dag pluss enkelte andre relaterte saker, totalt 924 saker

Et hovedprosjekt bør vurdere en løsning for å tilgjengeliggjøre språket ytterligere for et allment publikum. Materialet er datert inntil flere hundre år tilbake i tid, hvilket preger språket i tekstene. En løsning kan f.eks. være å forfatte artikler som presenterer/oppsummerer de enkelte tekstene.

8.2.3 Minimumskrav til brukerkvalitet i en digital formidlingstjeneste

- Materialet må være søkbart, jf funn fra Netlifes brukerkartlegging. For at alt innholdet i dokumentene skal være søkbart, er det en forutsetning at tekstene transkriberes i sin helhet.
- For at materialet skal benyttes av elever og lærere i videregående skoler, må språket gjøres tilgjengelig i form av enkel, moderne norsk, jf funn fra Netlifes brukerkartlegging.
- Materialet bør derfor bearbeides redaksjonelt, f.eks. ved å berike med redaksjonelle artikler i toppløsningen og lenker til andre ressurser som gir merverdi. Brukertester i fm prosjektet Norgeshistorie på nett, som også har lærere og elever i videregående skoler som målgruppe, viser at brukerne ønsker lenker i materialet, og at lenker brukes aktivt for å finne mer informasjon, og for å underbygge med informasjon fra flere kilder.
- Fordi språket i materialet i trolldomsdatabasene har en form som er lite tilgjengelig for allmenne brukere, bør det vurderes løsninger for å tilpasse språket mer for brukere i videregående skoler, utover redaksjonelle artikler i toppløsningen, lenker og lignende. Et alternativ kan være å forfatte artikler som presenterer de enkelte tekstene på et moderne norsk, slik man under referansebesøk har sett det gjort for tilsvarende materiale i lokalhistoriewiki. Forprosjektet har ved referansebesøk ved Norsk lokalhistorisk institutt sett hvordan de arbeider tilsvarende med lokalhistoriewiki.

8.2.4 Argumenter for å digitalisere trolldomsarkivet

En ny digital tjeneste om trolldom vil være aktuell for flere prioriterte målgrupper, herunder bl.a. studenter, forskere og skoleelever, og har følgelig et klart formidlingspotensial. Rapporten fra Netlife sier at en formidlingstjeneste om trolldom kan være aktuell for skoleprosjekter i tillegg til internasjonale samarbeidsprosjekter om transkripsjon og oversettelse.

Et digitaliseringsprosjekt vil tilrettelegge for langt bedre utnyttelse av materialet gjennom å gjøre det søkbart og tilgjengelig for prioriterte brukergrupper. Innholdet i tekstene i dagens løsning er ikke søkbart. Det er heller ikke fullt søkbart på tvers av materialkategorier. Dagens digitalarkiv består av tre separate databaser, og brukergrensesnittet er ikke tilrettelagt for fritekstsøk. Eksisterende funksjonalitet fungerer dessuten ikke optimalt, og løsningen har således et stort behov for oppdatering. Rapporten fra Netlife understreker at dagens løsning er lite brukervennlig.

Det er et stort potensial for å utvide eksisterende digitalarkiv på sikt. Det analoge arkivet inneholder flere materialkategorier med relevans for trolldomsmaterialet. Eksempler omfatter bl.a. diktning og sagn om trolldom, tro o overtro. I tillegg vil arkivinnhold om folkemedisin være relevant bl.a. for svarteboksmaterialet.

8.2.5 utfordringer

Materialet bør fulltranskriberes, dvs. skrives av digitalt for å sikre optimal søkbarhet. Fulltranskribering av det totale materialet er ressurskrevende og krever dessuten spesialkompetanse. Prosessen for å gjøre innhold i eksisterende løsning fullt søkbar i en ny digital tjeneste, vil med andre ord koste mer sammenlignet med et prosjekt om minneoppgavene.

Funn etter brukerkartlegging viser at en moderne norsk språkform er en forutsetning for bruk i skolene. Løsninger for å gjøre tekstene mer tilgjengelige for allmenne brukere, vil kreve ytterligere ressurser.

8.2.6 Alternative ambisjonsnivåer

Et digitaliseringsprosjekt tilknyttet trolldomsarkivet omfatter primært å gjøre materiale i eksisterende database søkbart, bl.a. gjennom å transkribere tekstene, i tillegg til å tilrettelegge materialet redaksjonelt.

Prosjektarbeidet kan deles inn i følgende kategorier:

1. Utvikle ny teknisk løsning og konvertere materiale som i dag foreligger i eksisterende database
2. Transkribere materialet (produsere digitale avskrifter)
3. Utarbeide løsning for å tilgjengeliggjøre språket («oversette» til moderne norsk)
4. Bearbeide materialet redaksjonelt, dvs. berike artiklene (trolldomstekstene) med interne og eksterne lenker m.m., for å tilrettelegg for allmenn bruk.
5. Sikre digital bevaring av registranter og kartotek

Det er mulig å begrense prosjektets ambisjonsnivå til én eller flere av ovennevnte kategorier. Videre kan omfanget av den redaksjonelle innsatsen skaleres.

Som et minimum anbefaler forprosjektet at innholdet transkriberes for å gjøre innholdet fullt søkbart. Ettersom fulltranskribering (og redaksjonell bearbeiding) av alt innholdet i samtlige tre databaser vil være ressurskrevende, anbefaler forprosjektet å vurdere å gjennomføre dette arbeidet i suksessive delprosjekter. Et første prosjekt vil da omfatte å flytte alt innhold i eksisterende tre databaser over i en ny teknisk løsning, i tillegg til å transkribere og videre bearbeide innholdet i én av tre databaser.

Tekstene bør bearbeides redaksjonelt, for at den nye løsningen skal ha verdi som formidlingstjeneste. Med tanke på at materialet har eldre opprinnelse enn minneoppgavene, vil den redaksjonelle innsatsen kreve mer sammenlignet med hva som vil være nødvendig i en formidlingstjeneste om livshistorier. Forprosjektet anbefaler at tekstene «oversettes» til moderne norsk, for å sikre nytteverdi for skoleelever og brukere utenfor fagmiljøet. Alternativt kan arbeidet med å videre bearbeide og tilpasse materialet legges til driftsfase. Da vil imidlertid prosjektet ikke være et formidlingsprosjekt.

8.2.7 Prosjektforslag

8.2.7.1 Hovedlinjer

Prosjektforslaget skisserer roller, prosjektløp og budsjett for et prosjekt som omfatter å publisere eksisterende materiale i en ny digital løsning. Prosjektforslaget omfatter videre ressurser for å gjøre innholdet fullt søkbart i en ny løsning, hvilket bl.a. innebærer å transkribere materialet. Forslaget omfatter også faglige/redaksjonelle ressurser for å tilrettelegge det for hovedmålgruppene i et formidlingsprosjekt.

Prosjektforslaget skisserer oppgaver og ressurskrav som vil være påkrevd dersom alt materialet i de tre databasene (svarte bøker, trolldomssaker, trolldomssagn) skal transkriberes. Transkribering av

denne typen tekster krever spesialkompetanse, og prosjektforslaget skiller derfor mellom prosjektkonsulenter til transkripsjon og øvrige prosjektkonsulenter.

Ettersom fulltranskribering (og redaksjonell bearbeiding) av alt innholdet i samtlige databaser vil være ressurskrevende, anbefaler forprosjektet å vurdere å gjennomføre dette arbeidet i suksessive delprosjekter, som prioriterer å transkribere og videre bearbeide enten svartebøker, trolldomsprosesser eller trolldomssagn.

8.2.7.2 Roller og ansvar

Rolle	Ansvar
Prosjektleder	<ul style="list-style-type: none"> • Prosjektplanlegging og –oppfølging • Administrative oppgaver (kontrakter m.m.)
Delprosjektleder Innhold (fagredaktør) Ressursbehov: 4 årsverk	<ul style="list-style-type: none"> • Koordinere innholdsproduksjon • Delta i utvikling av konsept og teknisk løsning • Kvalitetssikre og godkjenne innhold • Redaksjonelt arbeid i Vortex
Prosjektkonsulent Ressursbehov: 10, 5 årsverk Transkripsjonskompetanse (ev. edisjonsfilolog)	<ul style="list-style-type: none"> • Transkribere innhold i svartebøker, trolldomsprosesser, trolldomssagn
Prosjektkonsulent Ressursbehov: 28 mnd.verk	<ul style="list-style-type: none"> • Berike artikler med lenker, referanser m.m. • Forfatte/publisere redaksjonelle artikler • Kvalitetssikre transkripsjoner • Publisere transkripsjoner
Delprosjektleder Teknisk	<ul style="list-style-type: none"> • Delprosjektleder Teknisk • Følge opp konseptutvikling og teknisk utvikling • Rutiner for publisering

8.2.7.3 Prosjektløp

Fase	Periode	Aktiviteter	Volum	Ressurser	Omfang
1	Mnd 1-6	Etablere rutiner Tilrettelegge innhold		Fagredaktør	Fagredaktør: 100% gjennom hele prosjektperioden
1	Mnd 1-6	Utarbeide konsept Utvikle teknisk løsning	100 + 650 +	USIT (design: Netlife)	

		Konvertere fra tre databaser	1800 poster	Fagredaktør	
Alternativ A: Prioritere svartebøker					
2	Mnd 7-24	Transkribere svartebøker	NB: ca. 700 sider NFS: ca. 800 sider	Prosjektkonsulent	4500 timer, 3 årsverk ²⁹
2	Mnd 7-24	Publisere transkripsjoner svartebøker	Ca. 100	Prosjektkonsulent	1 mnd
2	Mnd 7-24	Redaksjonelt arbeid svartebøker Kvalitetssikring	Ca. 100	Prosjektkonsulent Fagredaktør	3 mnd
Alternativ B: Prioritere trolldomsprosesser					
3	Mnd 7-24	Transkribere trolldomsprosesser	ca. 3500 sider	Prosjektkonsulent	10 500 timer, 6,5 årsverk ³⁰
3	Mnd 7-24	Publisere transkripsjoner hekseprosesser	Ca. 650	Prosjektkonsulent	2 mnd
3	Mnd 7-24	Redaksjonelt arbeid trolldomsprosesser Kvalitetssikring	Ca. 650	Prosjektkonsulent Fagredaktør	12 mnd
Alternativ C: Prioritere trolldomssagn					
4	Mnd 7-24	Transkribere sagn	Ca. 1800 sider	Prosjektkonsulent	1 årsverk ³¹
4	Mnd 7-24	Publisere transkripsjoner sagn	Ca. 1800	Prosjektkonsulent	4 mnd
4	Mnd 7-24	Redaksjonelt arbeid sagn Kvalitetssikring	Ca. 1800	Prosjektkonsulent Fagredaktør	6 mnd

8.2.7.4 Budsjettestimater

Budsjettet omfatter følgende kostnadsestimater:

- Egeninnsats IKOS: 2 530 704
- Egeninnsats HF: 1 227 471
- Prosjektkonsulenter for hver av de tre delsamlingene³²

²⁹ Estimert 3 timer per side.

³⁰ Estimert 3 timer per side.

³¹ Estimert 0,8 timer per side.

³² Forprosjektet anbefaler å velge ett av de tre alternativene, dvs. konvertere hele materialet, men prioritere én av de tre delsamlingene for transkripsjon og videre bearbeidelse.

- Svartebøker: 3 220 584
- Trolldomsprosesser: 7 636 154
- Sagn: 1 791 493
- Utvikling/drift: 726 500
- Totalt: 17 132 906

Totalbeløpet omfatter kostnader estimert ved transkribering og videre bearbeidelse av samtlige tre delsamlinger. Ved prioritering av én av tre samlinger, som forprosjektgruppen anbefaler, vil totalkostnadene reduseres avhengig av hvilken delsamling som velges. [Se pkt. 1.3.](#)

Transkribering av trolldomsmaterialet krever spesialkompetanse. Budsjettforslaget skiller derfor mellom prosjektkonsulenter til transkripsjon og øvrige prosjektkonsulenter.

Fordi det er tenkt at prosjektet skal finansieres med eksterne midler, omfatter estimatene overhead.

Se vedlegg 6: Budsjettestimater for trolldomsprosjektet.

8.3 Sammenligning av de to prosjektene

8.3.1 Fellestrekk

- Utvikling av ny teknisk løsning i Vortex
- Konvertering av filer fra eksisterende digitalarkiv
- Mål om å gjøre innholdet i tekstene fullt søkbart
- Redaksjonelt arbeid med å berike innholdet
- Muligheter for skoleprosjekt

8.3.2 Spesielt for prosjektforslag om minneoppgavene

Eksisterende digitalt materiale er egnet for fritekstsøk og betinger ikke at tekstene bearbeides videre.

Dagens database omfatter 1269 minneoppgaver fra syv fylker i innsamlingene fra hhv. 1964 og -81. I tillegg er ca. 1100 fra 1996-innsamlingen tidligere klargjort for publiseringer, dvs. de er avskrevet i Word og opplysninger som personnavn og stedsnavn er merket med tagger i tekstene. Dette materialet har imidlertid tidligere ikke vært tilgjengeliggjort. Prosjektforslaget om minneoppgavene omfatter publisering av 1996-materialet, hvilket betyr at prosjektet vil omfatte en betydelig utvidelse av materialet i dagens digitale arkiv.

Ca. 134 500 sider (totalt 2223 minneoppgaver) i det analoge arkivet er hittil ikke digitalisert. Dette gir gode muligheter for å utvide digitalarkivet på sikt, men det vil være ressurskrevende.

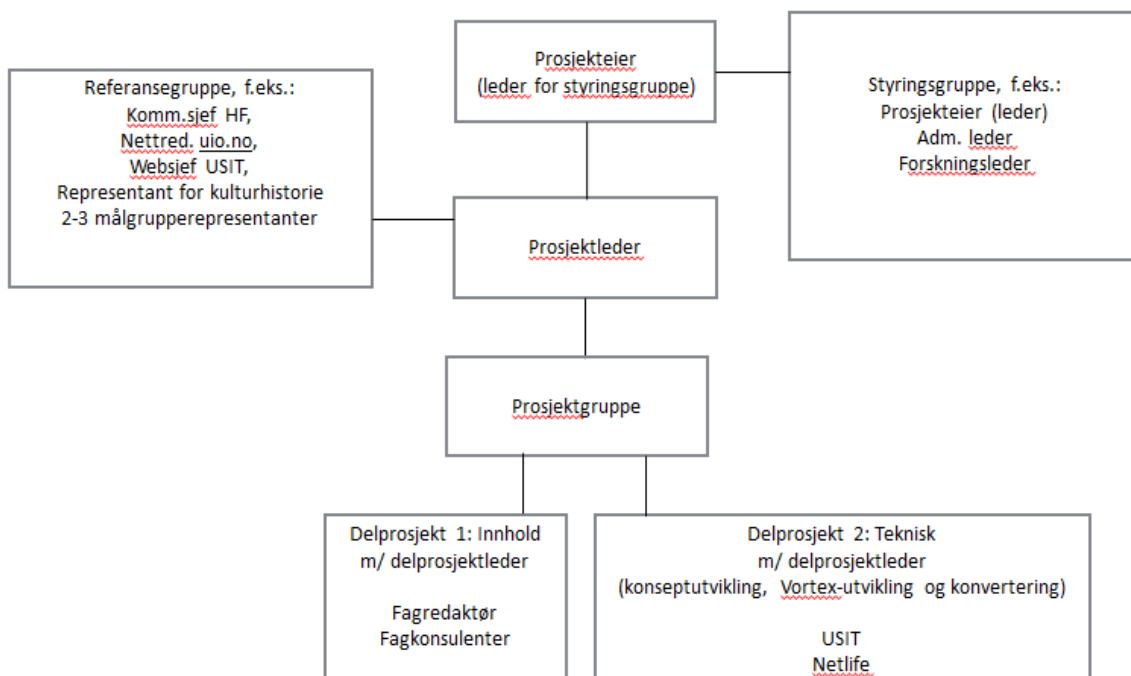
Bildemateriale foreligger. Det gir gode muligheter for å berike løsningen grafisk, hvilket er interessant bl.a. for undervisningsformål.

8.3.3 Spesielt for prosjektforslag om trolldomsarkivet

Materialet består primært av faksimiler, dvs. skannede bildefiler, og innholdet er ikke fullt søkbart. For at materialet skal bli fullt søkbart, er omfattende ressurser til transkribering av tekstene inkludert i prosjektforslaget. Transkribering av trolldomsmaterialet fordrer spesialkompetanse. Prosessen fram til et søkbart materiale er betydelig lengre og dyrere sammenlignet med minnematerialet.

Et hovedprosjekt må vurdere løsninger for å modernisere språket (tilrettelegge for målgruppen elever og lærere VGS), hvilket kan være mer ressurskrevende enn for minnematerialet.

8.4 Organisering av hovedprosjekt

Om forslag til prosjektorganisasjon:

- Referansegruppe: har ansvar for å gi innspill til faglige spørsmål underveis i prosjektløpet.
- Styringsgruppe: tar overordnede beslutninger om prosjektet, f.eks. behov for endringer av planer og budsjett.
- Prosjektgruppe: prosjektleder, prosjektkoordinator og delprosjektledere (Innhold og Teknisk)
- Det bør også påregnes noe bruk av administrative ressurser.

8.5 Ressursbehov i forvaltningsfase

Stilling	Omfang	Ansvar/roller
Prosjekteier		<ul style="list-style-type: none"> • Budsjettering • Godkjenning av planer • Forankring av tiltak

Stilling	Omfang	Ansvar/roller
Fagredaktør ³³ Kompetansekrav: Faglig + webfaglig kompetanse	100%	<ul style="list-style-type: none"> • Faglig ansvar og • Faglig kvalitetskontroll • Dialog med faglige miljøer • Dialog med eksterne samarbeidspartnere • Markedsføring av tjenesten • Koordinere videreutvikling av innhold • Delta i teknisk videreutvikling • Publisere artikler og grafisk material • Feilretting • Statistikk og rapportering • Delta i teknisk videreutvikling
Fagkonsulent	100%	<ul style="list-style-type: none"> • Innholdsutvikling³⁴
(I tillegg til skisserte stillinger bør det påregnes noe bruk av administrative ressurser.)		

9. Pilot: digital tjeneste for livshistorier eller trolldom

9.1 Beskrivelse av pilotprosjekt

9.1.1 Generelt

Forprosjektet anbefaler at det opprettes et prosjekt med mål å digitalisere og publisere innholdet i NFS. Dette er et stort, ambisiøst og ressurskrevende prosjekt. Det vil derfor være nødvendig å ha god kvalitetssikring av valgene som er gjort, og gi muligheter for korrigering av retning underveis. Det er lite trolig at det kan framskaffes finansiering, og frigjøre ressurser, til en oppstart før i 2017. Det anbefales derfor at det gjennomføres en pilot i 2016, for å:

- sikre at valgt løsning understøtter behovene - "Proof of concept"
- holde kontinuiteten i arbeidet. Erfaringsmessig krever det mye å gjennomfriske aktiviteter som har ligget brakk over en periode.
- få opp en god prosjektplan, og etablert prosjektorganisasjonen

9.1.2 Pilotprosjekt om livshistorier

Dersom minneoppgavene velges for pilotprosjektet, anbefaler forprosjektgruppen at piloten gjennomføres på følgende materiale:

- minneoppgaver som ligger i dagens database
- minneoppgaver som allerede er transkribert og ligger i Word, forutsatt at dette materialet kan publiseres maskinelt. Sistnevnte materiale omfatter ca. 1100 minneoppgaver, og vil i så fall gi digitalarkivet en betydelig innholdsøkning i forhold til hva som foreligger i dagens database.

³³ Instituttet vurderer stillingskategori. I budsjettene for de ulike prosjektforslagene, er kostnad for fagredaktør estimert etter lønnstrinn for førsteamanuensis.

³⁴ Det er estimert en fast stilling over X antall år, med henblikk på ressursbehov tilknyttet påfølgende utviklingsprosjekter.

9.1.3 Pilotprosjekt om trolldom

Dersom trolldoms materialet velges for pilotprosjektet, anbefaler forprosjektgruppen at piloten gjennomføres på det trolldoms materialet som foreligger i dagens digitale trolldomsarkiv (til sammen tre databaser).

9.2 Roller og oppgaver i pilotprosjekt

Rolle	Ansvar
Prosjektleder Ressursbehov: 50% stilling	<ul style="list-style-type: none">• Prosjektplanlegging og oppfølging• Administrative oppgaver
Delprosjektleder Innhold (fagredaktør) Ressursbehov: 50% stilling	<ul style="list-style-type: none">• Fagansvarlig• Etablere rutiner• Delta i utvikling av konsept og teknisk løsning• Kvalitetssikre og godkjenne innhold• Forfatte og publisere tekst til digital løsning
Delprosjektleder Teknisk	<ul style="list-style-type: none">• Følge opp konseptutvikling og teknisk utvikling

9.3 Organisering av pilotprosjekt

Forprosjektet anbefaler en enklere organisering av et pilotprosjekt enn det som er skissert for et hovedprosjekt ([se pkt. 8.4 om organisering av hovedprosjektet](#)), uten den skisserte styringsgruppen.

9.4 Kostnader av pilotprosjekt

Det anbefales at piloten gjennomføres på det materialet i minneoppgavene som ligger i databasen, pluss det som allerede er transkribert og ligger i Word.

Kostnader omfatter:

- Prosjektledelse: 50 % stilling, 12 mnd
- Fagansvarlig, Delprosjektleder innhold: 50 % stilling, 12 mnd
- USIT, utvikling av ny løsning, herunder interaksjonsdesign/design: kr. 150 000,-

Kostnader er beregnet utan overhead med tanke på at pilotprosjektet finansieres internt.

Se vedlegg 7, budsjettestimater for pilotprosjektet.

Vedlegg

- Vedlegg 1: Prosjektmandat versjon 0.6
- Vedlegg 2: Norsk folkeminnesamling_rettigheter, ved jurist Märtha Felton
- Vedlegg 3: Beskrivelse av arkivkartlegging, ved Line Esborg
- Vedlegg 4: NFS brukerkartlegging, ved Netlife Research AS
- Vedlegg 5: Budsjett NFS Livshistorier
- Vedlegg 6: Budsjett NFS Trolldom
- Vedlegg 7: Budsjett NFS Pilotprosjekt
- Vedlegg 8: Vedlegg 8 NFS-innhold-2015